केदारस्युँ गाँउपालिका प्रथम चौमासिक सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

प्रगतिप्रतिवेदन

आ.व. २०७९/०८०

पेश गर्ने :बिरेन्द्र बहादुर खड्का

प्रतिवेदन पेश गरिएको निकाय

केदारस्युँ गाँउपालिका

रायल,बझाङ

१) पृष्ठभूमि :

नेपालमा लोकतन्त्रको बहाली पश्चात आमनागरिकले गर्ने आसा र अपेक्षा अत्याधिक बुद्धी हुनुका साथै चेतनाको स्तरमा भएको बिकासका कारण सार्वजनि बस्तु सेवाप्रबाहलाई नागरिकको हित अनुकुल बनाउनु पर्ने आबश्यकता देखिन्छ ।“सार्बजनिक सुनुवाई भन्नाले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासननिक यमावली, २०६४ को नियम २०१ (१) र स्थानीय निकाय सार्बजनिक सुनुवाई सम्बन्धि कार्यविधि २०६७अनुसार कुनै पनि सरकारी वा गैरसरकारी निकाय वाट प्रबाह हुने बस्तु , सेवा सुबिधाको बारेमा सेवाप्रदायक र सेवाग्राही बिच हुने दोहोरो सम्बाद, छलफल र अर्न्तक्रिया हो र सञ्चालित योजना, नीति, कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयन र सेवाप्रवाहले आर्थिक सामाजिक विकासमा गरेको समग्र योगदानको लेखाजोखा विश्लेषण र मूल्यांकनको कार्य बुझिन्छ । यसले कुनै पनि संस्थावा सार्वजनिक निकायको समग्र कार्य सम्पादन प्रक्रिया, नीति, उक्त निकायले सञ्चालन गरेका परियोजना वा कार्यक्रमको लक्ष्य उद्देश्य अनुरुप उचित भए नभएको नियालेर हेर्दछ र सरोकारवालालाई आफ्ना अनुभव,बुझाइ र दृष्टिकोण प्रस्तुतगर्ने अवसर दिइन्छ,जसअनुसार उनीहरुले एउटै थलोमा बसेर खुला रुपमा विश्लेषण गर्न सक्छन । यसका साथै कार्यक्रम/परियोजनाको स्थलगत निरक्षिण समेत गरी आवधिक रुपमा लेखाजोखा, विश्लेषणतथा समिक्षागर्दै पृष्ठपोषण आदान-प्रदान लगायतका प्रक्रिया समेत अवलम्बन गरिन्छ।

२) सार्बजनिक सुनुवाईको उद्देश्य

गाउँपालिकामा सार्वजनिक सुनवाईको मुख्य उद्देश्य गाउँपालिकालाई आमा नागरिक बिशेश गरी महिला गरिब जोखिममा रहेका पिछडिएका एबं बन्चितमा परेका समुदाय तथा दुर्गम क्षेत्र प्रति उत्तरदायी भई उनीहरुको चासो प्रति सम्बेदनशिल र जबाफदेही बनाउनु रहेको छ ।यो प्रक्रियाका निश्चित उद्देश्यहरु निम्नाअनुसार रहेकाछन् ।

- गाउँपालिकाले संचालन गर्ने विकास योजनाहरुवाट समाजले लिनसक्ने अधिकाधिक लाभ को सुनिश्चितताको लागि सम्पादितकार्यहरु सरोकारवालावाट लेखाजोखाहुने पद्दतिको स्थापनागर्ने,
- सार्वजनिक परीक्षण(PublicAudit) प्रणालीअवलम्वनगर्न ।
- केदारस्यू गाँउपालिक द्धारा संचालित क्रियाकलापहरुको सार्बजनिक परीक्षण प्रक्रियालाई स्पष्ट, पारदर्शी तथा व्यवस्थित गर्ने,
- गाँउपालिकाबाट संचालित योजनाहरुको प्रभाबकारीता , गुणस्तरतको बारेमा जानकारी गराउन
- स्थानीयतहबाट संचालितबिकास कार्यक्रमउपलब्ध सेवा ,बस्तु र सुबिधाको सार्बजनिक गर्नु ।

- नागरिक बाटप्राप्त रचनात्मक सुझाबहरुलाई ग्रहण गरी जिम्मेबारीको संस्कार बसाउन ।
- नागरिकहरुलाई सुशानको प्रत्याभुति गराउन ।
- स्थानीयतहका कर्मचारी निर्बाचित प्रतिनिधिहरुलाई नागरिक प्रतिउत्तरदायी, जिम्मेबार तथा जबाफदेही बनाउन ।
- पारदर्शी शासनव्यवस्था, उत्तरदायी प्रशासन यन्त्र,सहभागितामूलक पद्धति र निर्बाध रुपमा सूचनासम्मको पहुँच प्रत्याभूति गर्न ।
- सेवाग्राही र सेवा प्रदायक निकाय बीच जनचासो दोहोरो संवाद सुरुवातगर्न ।
- सेवाग्राही र सेवा प्रदायक निकाय बीच जनचासो अभिवृद्धि गर्न ।
- सेवाप्रदानगर्ने संस्थाले समुदायप्रतिगर्नु पर्ने जवाफदेहिता पूरा गर्न तथा समुदायका सदस्यहरुलाई कार्यक्रम प्रतिजिम्मेवार बनाउन ।
- समुदायमा सूचनामाग गर्ने, छलफल गर्ने बानीको विकास गर्ने र सार्वजनिक निगरानी गर्ने भावनाको विकास गराउन ।

३) सार्बजनिक सुनुवाई गरिएकाबिषयबस्तुहरु

- आ.ब. २०७९।०८०का संचालन भएका नीति तथा कार्यक्रमहरु, बजेट र प्रगति
- आ.ब.२०७९।०८० संचालन भएका पहिलो चौमासिकमा भएका भौतिकपूर्वाधारका क्रियाकलापहरु
- आ.ब. २०७९।०८०मा प्रवाह भएका बस्तु सेवा तथा सुबिधाहरु
- आ.ब. २०७९।०८० मा सेवाग्राहीहरुका पिरमर्का, सुझाव ,पृष्ठपोषण तथा गुनासाहरु
- बहिर्गमन अभिमत र नागरिक प्रतिबेदनपत्र
- सामाजिक सुरक्षाकार्यक्रम बितरित भत्ताको नामनामेसी

४) सार्बजनिक सुनुवाई सम्बन्धी कानूनी प्रावधान

स्थानीय निकाय सार्बजनिक सुनुवाई कार्यविधि २०६७ ले स्थानीयनिकायले सञ्चालनगर्ने कार्यक्रमतथा परियोजनाको सरोकारवालाबाट लेखाजोखा गराउन आवश्यक विधि तथा प्रक्रियाव्यवस्था गरेको छ । शुसासन संचालन तथा व्यबस्थापन ऐन २०६४ नियमावली २०६५ र स्थानीय स्वायत्तशासन ऐन २०५५

को आधारमा तयार यस कार्यविधिले स्थानीय निकायमा आन्तरिक तथा वाह्य स्रोतवाट सञ्चालनहुने सबै कार्यक्रम तथा आयोजना,निमाण व्यवसायी(ठेकेदार),उपभोक्ता समिति,गैर सरकारी संस्था,टोल विकास संस्थार सामुदायिक संस्थाहरुले समेत सार्बजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। **स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ , स्थानीयतहको बार्षिक योजनातथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ (परिर्माजित)** गाँउपालिकाले प्रत्येक चौमासिकमा सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने व्यबस्था गरेको छ। **केदारस्युँ गाउँपालिकाको सार्बजनिक सुनवाई सम्बन्धि कार्यबिधि ,२०७८** अनुरुप सार्वजनिक सुनुवाई संचालन गरिएको छ।

कार्यक्रम संचालित बिधि तथा प्रक्रिया

क) अध्यक्षता ग्रहण तथा कार्यक्रम शुरु भएको घोषणा भएको थियो ,

ख) कार्यक्रमको उद्देश्य माथि प्रकाश पारेको ,

ग) आचार संहिताबारे जानकारी गराएको

घ) सार्वजनिक सेवाप्रवाहबारे संक्षिप्तजानकारी दिएको

ङ) नागरिक प्रतिवेदनपत्र सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रस्तुतभएको ,

च) बहिर्गमन अभिमत सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रस्तुतभएको थियो ,

ङ) सहभागीहरु बाट तोकिएको बिषयमा लिखित तथा मौखिक प्रश्नहरु संकलन भएको

ज) स्थानीय तहका जिम्मेवार पदाधिकारीहरुले स्पष्ट पारेको

झ) स्पष्टता पछि थप जिज्ञासाको आह्वान गरेको

ञ) सम्बन्धित पदाधिकारी तथा कर्मचारी वाट थप जिज्ञासामा स्पष्टता ल्याउने प्रयास गरेको ,

ट) समापन मन्तव्य, धन्यवाद ज्ञापन र प्रतिवद्धता ब्यक्त भएको

- सूचना संकलन र तयारी गरि सम्बन्धित सरोकारवालालाई जानकारी गराएको थियो ,
- सार्बजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा उपस्थित हुनुपर्ने व्यक्तिको सहभागिता सुनिश्चित गरीएको थियो।
- सार्बजनिक सुनुवाइ कार्यक्रमको प्रक्रिया निर्धारणभ एको थियो ।
- श्रब्य-दृश्य सामग्रीतयार भएको थियो।
- अन्तरक्रिया र छलफलभएको थियो
- सार्बजनिक सुनुवाइ कार्यक्रमको निस्कर्ष निकालिएको थियो

- अभिलेखीकरण र प्रचार प्रसार गरिएको थियो ।
- गाँउपालिकाकार्मचारीहरु संग अन्तरक्रिया
- अबलोकन
- विषयवस्तुमा केन्द्रित रहीछलफल गर्ने ।
- निजीवाव्यक्तिगत कुरामाटिप्पणीनगर्ने र अरुलाई व्यक्तिगतआक्षेप नलगाउने ।
- सहभागिले व्यक्त गरेकाविचारमाप्रतिवादनगर्ने, प्राप्तप्रतिक्रिया, सुझावतथाटिप्पणीलाई सकारात्मक रुपमालिने ।
- व्यक्तिवा संस्थाको सार्वजनिकमर्यादा र शिष्टाचार कायम राख्ने ।
- सहभागिलाई विचार राख्नप्रोत्साहनगर्ने र विचारका लागि धन्यवाद दिने
- सहजकर्ताले बोल्ने समय दिएपछिमात्र सहभागिले आफ्ना कुरा राख्ने ।
- बोल्दापालैपालो र एउटाव्यक्तिले एकपटकमात्र बोल्ने ।
- आफ्ना कुरा छोटकरीमा स्पष्टसँग राख्ने र बीचमा अर्काको कुरा नकाट्ने

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा पास भएका आचार संहिताहरु

- सहभागीहरुले प्रश्न वा जिज्ञासा राख्नका लागि हात उठाउनु पर्नेछ ।
- सहभागीहरुले प्रश्नवा सुझाब के राख्ने पहिले नै स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।
- सहजकर्ताले प्रश्नवाजिज्ञासा राख्नकालागि संकेत गरे पछि मात्र नाम सहित प्रश्न राख्नु पर्नेछ ।
- सेवाग्राहीहरु वा सहभागीहरु धेरैलाई प्रश्न गर्ने समय दिनु पर्ने भएकाले बुदागत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न वा जिज्ञासा राख्नु पर्नेछ ।
- सहजकर्ताले प्रश्न वाजिज्ञासा राख्ने समय सकेको संकेत गरेपछि तत्काल प्रश्न सोध्ने कार्य रोक्नु पर्नेछ ।
- आफु भन्दापहिलेका प्रश्नकर्ताले राखेका प्रश्ननदोहोऱ्याइ राख्नु पर्नेछ ।
- चित्त नबुझेमा सहजकर्ता बाट थप समयको अनुमतिलिएर प्रश्न राख्नु पर्नेछ ।
- प्रश्नहरु राख्दा कसैलाई लाञ्छना बा पूवाग्रही र असलिल शब्दहरु प्रयोग गर्न पाइने छैन
- कसैबाठ सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास गरेमा सबै सहभागि मिलेर सालिन्तापूर्वक समाधान गर्न पहल गर्नु सबैको कर्तब्य हुनेछ ।

➢ सुनुवाईलाई बिषयान्तर हुनबाट रोक्न सबै सहभागिहरु सचेत हुनु पर्ने छ ।

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन मिति

मिति २०७९।०७।२८। गते

कार्यक्रम संचालन गरिएको अबधि : १० बजे देखी २ बजे सम्म

स्थान : केदारस्युँ को हल

संयोजक बिरेन्द्र बहादुर खड्का

कार्यक्रम संचालन : बिरेन्द्र बहादुर खड्का

अध्यक्षता ग्रहण गणेश बहादुर बोहरा

५. सार्बजनिक सुनवाईमा प्रयोग भएका बिधि तथा प्रक्रिया

बिधि

- प्रश्नाबली
- अबलोकन
- सामुहिक सहभागितामुलक छलफल
- अन्तरर्वाता
- FGD
- आम भेला कार्यक्रम दोहोरो पशन उत्तर
- वर्हिगमन अभिमत पत्र र नागरिक प्रतिवेदन पत्र

प्रक्रिया

- सार्बजनिक सुनुवाईको तयारी
- सार्बजनिक सुनुवाईको बारेमा सेवाप्रदायकलाई जानकारी तथा पत्राचार
- सुचना संकलन
- गाँउपालिकाको अबलोकन
- सेवाग्राही संग छलफल भेटघाट
- सेवाप्रदायक निकाय संग अर्न्तवार्ता
- टोल समुदाय तहमा सुचना संकलन
- बिषय केन्द्रितछलफल

- गाँउपालिकाको प्रबाह गर्ने सेवाको बारेमा सेवाप्रदाय निकाय बाट प्रस्तुतिकरण
- संयोजक मार्फत बर्हिगमन अभिमत पत्र तथा नागरिक प्रतिबेदन पत्रको नतिजा प्रस्तुत
- आमभेला तथा बृहत छलफल कार्यक्रम संचालन तथा छलफल
- कार्यक्रम समापन

६ सम्पन्न गरिएका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरु

- प्रथम चौमासिकको सामाजिक सुरक्षाभत्ता बितरण
- भौतिक पूर्वाधारका योजनाहरु संचालन तथा सम्पन्न
- गरिव बिपन्न समुदायको क्षमता बिकास
- सहभागितामुलक योजनातर्जुमा सम्पन्न
- नियमिति अनुगमन
- आबश्यक ऐन नियम निर्माण तथा कार्यान्वयन
- १ पटक गाउँसभा संचालन र अुनमोदन
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता बिकास
- बित्तिय समानिकरणतर्फको बजेट बाँडफाड भएको
- राजश्वबाँडफाँड रकम बिनियोजन भएको ।

सेवाप्रवाहको वस्तुस्थिति, भएकाउपलब्धि र देखिएका समस्याएवं चुनौतीबारे प्रतिवेदन प्रस्तुतिगरिएको थियो । आर्थिक वर्ष २०७९/८० को पहिलो चौमासिक र चालु आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा भएको सेवाप्रवाह एवं वस्तुस्थितिको तुलनात्मक समीक्षा समेत गरिएको छ । प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत मार्फत प्रतिवेदनको प्रस्तुत पश्चात कार्यक्रमका सहभागीहरुले आ-आफ्नो धारणा र सुझाव राखेका थिए ।

सबल पक्षहरु

- गत आ.व. को आन्तरीक लेखापरिक्षण संचालनभएको छ ।
- सुचना, तथ्याङ्कपारदर्शी र प्रभावकारी रहेको
- समयमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासा तथा बितरण भएको ।
- बिपन्नवर्गको तथ्यांक संकलन गरी प्रसोधन गरेको

- सहभागितामुलक योजना तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरण पुरा गरी निर्धारित समयमा गाँउ सभा सम्पन्न गरेको ।
- स्थानीयतहमा संचालित अन्र्तराष्ट्रियतथा राष्ट्रिय गैससहरु संग समन्वय र सहकार्य गरी कार्य संचालन भईरहेको ।
- गाँउपालिकाबाट संचालित भौतिक पूर्वाधारका योजनाहरुको सार्वजनिक परिक्षण गरी अन्तिम किस्ताको रकम भुक्तानि गर्ने गरेको ।
- गाउँपालिकाले बार्षिक समिक्षा सम्पन्न गरी कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरु मार्फत सुझाव प्रप्त भएको ।
- पूर्ण खोपयुक्त गाउँपालिका घोषणा भएको ।
- ५ वटाक्षेत्रगत बजेट बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरिएको ।
- कार्यक्रमको दोहोरोपन हटाउन सरोकारवाला बीच समन्वय तथा सहकार्य गरिएको ।
- उपभोक्ता समितिमा महिला, जनजाती, आदिवासी, अपांग र पिछडिएको वर्गको सहभागिता गराइएको
- सबै योजना र कार्यक्रमहरुमायोजना रातो किताबको व्यवस्था गरी प्रकाशन गरिएको ।
- सुशासन, पारदर्शीता र जवाफदेहिताका औजारहरु प्रयोगमाल याइएका ।
- सुचना अधिकारीको व्यवस्था गरिएको
- संचालित योजनाहरुको संयुक्त अनुगमन गर्ने गरेको
- जवाफदेहिताका केही औजारहरु प्रयोगमा ल्याइएका

सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

- गाँउपालिकाको आबधिक बिकास योजना तयार नगरेको ।
- गाँउपालिका स्तरीय सडक गुरु योजना तयार भएको
- गाँउपालिका सेवा लिने नागरिकरुको सहजताको लागि Help desk को ब्यबस्थान भएको ।
- बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई बार्षिक कार्ययोजनाको रुपमा ग्रहण गर्नु ।
- नागरिक बडापत्र अध्यावधिक नभएको स्पष्ट नदेखिने ।
- सुचनापाटी कोठामा टाँस भएको सूचनाहरु भित्तामा टाँस गर्ने गरेको ।
- सुझाव पेटीका ब्यबस्थित नभएको ।
- गुनासो ब्यबस्थापन प्रणाली प्रभावकारी नभएको

- भौतिकपूर्वाधारका योजनाहरु निर्माणगर्दा वातावरणिय पक्षलाई ध्यानदिनु पर्ने

- संचालित योजनाहरुको प्रभावकारी निरन्तर अनुगमन हुनु पर्ने ।
- अनुगमन समितिबाट दिएको प्रतिबेदन कार्यपालिकाको बैठकामा छलफल गरी दिएका सुझवहरु कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
- मौखिक रुपमा आएका गुनासो लिखित रुपमादत्ता गर्नु पर्ने।
- गाँउपालिकाले ५ लाखभन्दाबढीका आयोजनाहरुको नाम, लागतअनुमान, सम्झौता मिति सम्पन्नहुने मिति लाभान्वित जनसंख्या योजना स्थलमा सर्वसाधारणले देख्ने गरी राख्नु पर्ने

<u>गर्नैपर्ने सुधार :</u>

१) समयमै सार्बजनिक सुनुवाईको समयतालिका निर्धारण र जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्नु पर्ने ।

२) बार्षिक सामाजिक परिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने ।

३) बन बाताबरणतथा संस्थागत शुसासन क्षेत्रमा बजेट तथाकार्यक्रमबुद्धी गर्नु पर्ने ।

४) गरिबीलाई न्यूनिकरण गरी प्रत्यक्षबिपन्न समुदायलाई फाईदा हुने खालका योजनाबिनियोजन गर्नु पर्ने

५) अनुगमन समिति लाई प्रभावकारी गराउनु पर्ने र अनुगमन को प्रतिबिदन कार्यपालिकामा छलफल गर्नु पर्ने ।

६) जबाफदेहीताका औजारहरु प्रयोग गर्नु पर्ने ।

७.) बिपद् ब्यबस्थापन कोषमा बजेट बृद्धि गर्ने पर्ने ।

८) गाँउपालिकाको पाश्वचित्र (RM profile) तयार गर्नु पर्ने ।

९) मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गरी लागू गर्नु पर्ने ।

१०) आबधिक योजनातयार गर्नु पर्ने ।

११) बन बातावरणतथाबिपद् ब्यबस्थापन र संस्थागत सुशासन क्षेत्रमा बजेट बिनियोजन गर्नु पर्ने ।

१२) प्रत्येक वडामा टोलबिकास संस्थागठन गर्नु पर्ने ।

चुनौतीहरु :

सार्बजनिकसुनुवाई को सुचना संकलनगर्दा चुनौतीएवं समस्याहरुको सामना गर्नुपरेको छ ,छोटो समय, मौसमी प्रतिकुलता र यातायातको असुविधाले प्रभावकारी रुपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कठिनाई भयो । पहिलो चौमासिको सार्वजनिक सुनवाई भएको ले सहभागिहरु सक्रिय नहुनु ।

प्रभाव

- गाँउपालिका स्तरमा सडक संजालबिस्तार भएकोले यातायात तथा दैनिक उपभोग्य सामानहरु सुपथ रुपमा पाएको ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ताको रकमले जेष्ठनागरिक तथा एकल महिला र दलितका बालबालिकालाई जीवन निर्बाहमा सहजभएको।
- गाँउपालिकामार्फत संचालनहुने योजनाहरुमा नागरिकहरुले कामको ज्यालाबाट जीवन निर्बाहमा सहजता आएको ।
- संचालित तालिम बाट माग तथा अधिकारको सचेतनाको बिकास भएको ।
- सडक बिस्तार गर्दा बन तथावाताबरण बिनास भएको र सडकमा क्षती पुगेको ।
- आधुनिक औजारहरुको प्रयोगले दैनिक ज्यालादारी गर्ने नागरिकले काम कम पाएको ।
- बिकास निर्माणका कार्य गर्दा बाढीपहिरोले बन जंगलबिनास भई खेती योग्य जमिनमा क्षति पुगेको बस्तिहरु जोखिममा परेको ।
- पालिकाले प्रभाव गर्ने सेवा प्रति नागरिकरु संन्तुष्ट भएका ।

प्रतिबेदक

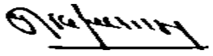

बिरेन्द्र बहादुर खड्का

सहजकर्ता